

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Lefoglalható vagy értékesíthetetlen vagyontárgy hiányában szünetelő
végrehajtási eljárás folytatásával kapcsolatban felmerülő gyakorlati problémák**

Szerző: dr. Szalai-Almádi Ildikó

2016.

A szünetelés intézménye nagyrészt a Polgári perrendtartásból (továbbiakban: Pp.) ismert fogalom. Az egyes nemperes eljárások a Pp. alkalmazását írják általában elő, viszont a szünetelés intézményét ebből az alkalmazási körből általában kizárják. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) önálló szabályokat tartalmaz az eljárás szünetelésére. A Vht. 9. §-a szerint azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket ez a törvény külön nem szabályoz, a Pp. és a végrehajtásáról szóló jogszabályok - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel - megfelelően irányadók. Tekintettel arra, hogy a Vht. a szünetelést kifejezetten szabályozza, ezért a Pp. szünetelésre vonatkozó szabályai ebben a nemperes eljárásban sem alkalmazhatók.

A szünetelés minden polgári jogterületen az eljárás folytatásának akadályát képezi, a további eljárási cselekmények lehetetlenségét jelenti. A 373/D/2005. számú Alkotmánybírósági határozat kifejti, hogy a Vht. szüneteléssel kapcsolatos rendelkezései olyan eljárási jellegű szabályok, amelyek akkor alkalmazandók, amikor az adós vagyoni helyzetéből eredő körülmények - a végrehajtónak fel nem róható okból - időlegesen akadályozzák a végrehajtás folytatását.

1. A szünetelés esetei a végrehajtási eljárásban

A Vht. 52. §-a szabályozza a szünetelés eseteit, melyek a következők:

A végrehajtás szünetel, ha

- a) az adós személyazonosságát a szükséges adatok hiányában nem állapítható meg,
- b) az adós meghalt, vagy a nem természetes személy adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását,
- c) a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta,
- d) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt,
- e) a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget - bár köteles rá - nem előlegezte,
- f) az adós a teljesítésre halasztást kapott, vagy a részletekben való teljesítést engedélyezték, illetve állapította meg számára a végrehajtó,
- g) külön törvény így rendelkezik.

1.2. A szünetelés eljárásjogi hatása a végrehajtási eljárásban

A szünetelés a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I.17.) IM rendelet 34. §-a szerint ügyviteli befejezésnek minősül. A szünetelés tartama alatt a végrehajtó az adósról nem szerezhet információkat, nem gyűjthet be adatokat. Végrehajtási cselekményeket tehát nem végezhet.

A Vht. 53. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtó a végrehajtás szüneteléséről - az okát is feltüntetve - jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv másolatát megküldi a feleknek. A szünetelést

tehát nem a bíróság, hanem a végrehajtó állapítja meg.

A szünetelés időtartama alatt a következetes bírói gyakorlat szerint (BH.2005.291., 373/D/2005. AB határozat) a végrehajtási jog elévülése is bekövetkezhet.

1.3. Az eljárás folytatása

A szünetelő végrehajtási eljárás folytatásának eseteit szintén a végrehajtási törvény szabályozza.

A Vht. 54. § (1) bekezdés alapján a végrehajtást akkor lehet folytatni, ha az 52. §

- a) pontja esetén a személyazonosság megállapításához szükséges adatok pótlására került sor,
- b) pontja esetén a végrehajtást kérő a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő,
- c) pontja esetén a végrehajtást kérő a közreműködési kötelezettségének eleget tesz,
- d) pontja esetén valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető,
- e) pontja esetén a végrehajtást kérő a költséget előlegezte,
- f) pontja esetén a halasztás időtartama eltelt, illetőleg az adós a részlet teljesítését elmulasztotta,
- g) pontja esetén a szünetelés törvényben megállapított oka megszűnt.

Mint látható az eljárás folytatásához az f) és g) pontokon kívül a végrehajtást kérő tevékeny közreműködése szükséges. Az f) pontnál ugyanis a törvény szövegének nyelvtani értelmezése szerint akár a végrehajtó megállapíthatja a részletek elmulasztását, azt azonban a végrehajtást kérő is jelezheti. A g) pont szerinti folytatás pedig törvényalkotási hatáskör.

1.4. A szüneteléssel befejezett ügyek megoszlása egy év tükrében a Szolnoki Törvényszéken

A következő diagrammon ábrázolom 2015. évben a végrehajtói irodában szüneteléssel befejezett ügyek megoszlását. Az ügyvitelei befejezések ilyen arányú megoszlása (önálló bírósági és törvényszéki végrehajtó előtti ügyekben is) országos tendencia.

A Vht. 52. §-a alapján befejezett ügyek megoszlása a Szolnoki Törvényszéken 2015. évben

2. A Vht. 52. § d) pont, mint leggyakoribb eset

Mint az előző pontban látható volt a Vht. 52. § d) pontja a végrehajtói gyakorlatban a szünetelés bekövetkezésének leggyakoribb esete, amely a törvény szövege alapján akkor következhet be, ha az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt.

2.1. A vagyontárgy kifejezés értelmezése

A vagyontárgy kifejezés a Vht. alapján tágan értelmezendő, ugyanis a törvény pontosan szabályozza, hogy az adós mely vagyonából, milyen mértékben kereshet kielégítést a végrehajtást kérő. Álláspontom szerint éppen ezért a törvényhely helyes megközelítése az, hogy abban az esetben szünetel az eljárás, ha az adósnak nincs végrehajtás alá vonható vagyona.

Indokaim a következők:

A Vht. szerint végrehajtás alá vonható az adós

- **munkabére:** Vht. 58. § (1)bekezdés: ha az adós a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával, illetőleg a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg a tartozását, a végrehajtó az adós munkabérét [7. § (1) bek.] letiltja, és ilyen módon lefoglalja.
- **bankszámlapénze:** Vht. 79/A. § (1) bekezdés: a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzösszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható, kivéve a természetes személyt megillető pénzösszegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a (2) és (3) bekezdés szerint történik.
- **ingóságai:** Vht. 84. § (1) bekezdés: ha az adós a végrehajtható okiratban feltüntetett kötelezettségét önként nem teljesítette, a végrehajtó az adós ingóságait foglalási

jegyzőkönyvben összeírja, és ilyen módon lefoglalja. Vht. 86. § (1) bekezdés: lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van.

- **harmadik személlyel szemben fennálló követelése:** Vht. 110. § (1) bekezdés: ha az adósnak harmadik személlyel szemben követelése van, illetőleg az adós harmadik személlyel olyan szerződést kötött, amelyből később követelése keletkezik, a végrehajtó a követelést lefoglalja, egyúttal a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel.
- **ingatlana:** Vht. 136. § (1) bekezdés: az adós tulajdonában levő ingatlant az ingatlan jellegére, művelési ágára és az ingatlant terhelő jogra vagy tilalomra, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó, az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett tényekre tekintet nélkül végrehajtás alá lehet vonni.

A törvény a munkabér letiltásánál meghatározza összeg és jogcím szerint is a mentes jövedelmet, a bankszámlapénznél a mentes összeget, az ingóságoknál a mentes vagyontárgyak körét és mértékét.

Vagyontalan tehát az adós, akinek nincs munkabére, vagy van, de az mentes a letiltás alól, nincs bankszámlája, vagy van, de az adóst megillető összeg mentes a végrehajtás alól, nincsenek lefoglalható vagyontárgyai vagy csak foglalás alól mentes vagyontárgyai vannak.

2.2. A lefoglalt vagyontárgy sikertelen értékesítése

A lefoglalt vagyontárgy sikertelen értékesítéséről akkor beszélünk, ha a klasszikus értelemben vett ingóság vagy ingatlan a második árverése is sikertelen, és az ingóságot vagy ingatlant a végrehajtást kérő - követelése beszámításával - nem vette át.

2.3. A vagyon felkutatására végzett végrehajtói tevékenységre irányuló törvényi felhatalmazás

Adós vagyonának felkutatására a Vht. a végrehajtónak lehetőséget ad, mely tulajdonképpen nem pusztán lehetőség, hanem kötelezettség is, ennek elmaradása mulasztási kifogás /Vht. 217. § (1) bekezdés/ előterjesztését eredményezheti.

A Vht. 47. § (1) bekezdése szerint tehát a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, fizetési számla, betét, értékpapír, érdekelttség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat. A (2) bekezdés alapján a végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó

szerveket, a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalát (a továbbiakban: járási hivatal), nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzforgalmi szolgáltatókat, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a bizalmi vagyonkezelő vállalkozások és a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok nyilvántartását vezető hivatalt, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szervezetet, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás), a vezető és a hitelbiztosítéki nyilvántartást működtető szervezetet, a közjegyzőket, továbbá a Kart a végrehajtási ügyekről vezetett nyilvántartásba történő betekintés céljából. A (3) bekezdés értelmében a nyilvántartásokat vezető hatóságok és szervezetek a végrehajtó megkeresésének 8 napon belül, illeték- és díjmentesen kötelesek eleget tenni.

A végrehajtó az adós lakóhelyén a Vht. 84. § (1) bekezdése szerint az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és ilyen módon lefoglalja. A Vht. 43. § (1) bekezdése alapján a végrehajtás során a végrehajtó megtekintheti és átvizsgálhatja az adós

- a) lakását és egyéb helyiségét,
- b) bármely vagyontárgyát,
- c) gazdasági tevékenységével kapcsolatos iratait.

A 45. § (1) bekezdése alapján a végrehajtó intézkedésével szembeni ellenszegülés esetén a végrehajtó tájékoztatja az ellenszegülést megvalósító személyt az ellenszegülés esetén követendő eljárásról és az ellenszegülés következményeiről, és közvetlenül a legközelebbi, általános rendőri feladatokat ellátó helyi rendőri szervhez fordul, amely köteles a végrehajtási eljárásban haladéktalanul közreműködni az ellenszegülés megszüntetése végett a végrehajtó intézkedésének befejezéséig.

A végrehajtó jogosítványai mindezek alapján igen széleskörűek, mind a megkeresett szervek, mind a helyszíni cselekmények vonatkozásában. Ezek a szabályok mind a végrehajtás eredményességét szolgálják.

2.4. A végrehajtást kérő lehetőségei adós vagyonának felkutatásában

A végrehajtást kérőnek törvényi lehetősége gyakorlatilag nincs arra, hogy adós vagyonáról bármilyen adatot megszerezzen: nem keresheti meg munkahelyének felkutatására az egészségbiztosítási pénztárt, nem keresheti meg a pénzintézeteket, a gépjármű- és az ingatlan-nyilvántartást konkrét adósának adataival, stb.

Egyedül a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 19. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogának vagy jogos érdekének igazolása mellett - illeték ellenében - a 17. § (2) bekezdés a) pontja szerinti adatokat igényelheti, azaz adósának a nevét, lakcímét és értesítési cím adatait (felvilágosítás a lakcímről és az értesítési címről).

3. A Vht. 52. § d) pont szerint szünetelő eljárás folytatása

Az 1.3. pontban felhívott jogszabályhely szerint a d) pont alapján szünetelő eljárást akkor lehet folytatni, ha valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető.

3.1. Kit terhel a valószínűsítés kötelezettsége, azaz milyen esetben folytathatja a végrehajtó az eljárást?

A korábban kifejtettek szerint a végrehajtó a szünetelés időtartama alatt eljárási cselekményt nem végezhet, azaz hatóságok felé adós vagyonának felkutatása céljából megkereséseket nem intézhet, helyszíni eljárási cselekményt nem foganatosíthat. Ebből következően önhatalmúlag nem veheti fel az ügyet szünetelésből, hiszen onnantól az összes eljárási cselekménye hatálytalan lenne.

A jogszabályhely ezért nyilvánvalóan a végrehajtást kérőre utal ennél a szabálynál. A végrehajtást kérőnek azonban semmilyen jogosultsága nincs ahhoz, hogy az adós vagyonára bármilyen kutatást végezzen, lásd 2.4. pont. Csupán az adós nevének, lakcímének és tartózkodási helyének felkutatására jogosult.

Ugyan a végrehajtást kérőnek csak valószínűsítienie kell, nem pedig bizonyítékot szolgáltatni a végrehajtó felé, azonban ez a valószínűsítési feladat is számára szinte lehetetlen. Így felmerül a kérdés, hogy minden Vht. 52. § d) pontja alapján szünetelt eljárás jogszabályszerűen került-e újraindításra, annak törvényi feltételei fennálltak-e.

3.2. A szabályozás alapja

Álláspontom szerint ezért mind a Vht. 52. § d), mind a Vht. 54. § (1) bekezdés d) pontjai elavultak, azok azt a korábbi végrehajtási szemléletet tükrözik, amelyek a klasszikus értelemben vett ingóvégrehajtáson, azaz az adóstól lefoglalt ingó vagyontárgyak (esetleg ingatlan) árverési értékesítésén alapultak, valamint azt feltételezték, hogy a végrehajtást kérő és az adós viszonyában állók egymásról tudomással bírtak, azaz a végrehajtást kérő előbb vagy utóbb értesült adós vagyongyarapodásáról. Azonban napjainkban erről már csak kivételesen beszélhetünk. A kötetekben ma már ugyanis nem jellemző a felek személyes ismeretsége, a végrehajtást kérő pozíciójában gyakran pénzüintézet, vagy faktoring cég áll, így adós vagyonának pozitív változásáról a végrehajtást kérő nem is szerezhet tudomást.

4. Megoldási javaslat

Célszerűnek tartanám a Vht. 54. § (1) bekezdés d) pontjának akkénti módosítását, amely nem követeli meg a végrehajtást kérőtől még a valószínűsítés lehetőségét sem. A végrehajtást kérőnek lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy bizonyos idő elteltét követően azt kérje a végrehajtótól, hogy az adós vagyonának felkutatására ismét tegyen intézkedéseket.

Ez adós vonatkozásában sem lenne méltánytalan, hiszen az eljárásra az adós önkéntes teljesítés hiányában már korábban okot adott (Vht. 5. § (1) bekezdés: a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett teljesítse a kötelezettségét).

A 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban az Alkotmánybíróság is rámutatott arra, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése - akár jogszerű kényszerítés árán is - a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az Alkotmánybíróság a Vht. megalkotása és hatályba lépése előtt mondta ki a végrehajtási eljárás máig alapvető alkotmányosságát.